

enguany es commemora el centenari del naixement de la biòloga Rachel Carson. El seu llibre 'Primavera silenciosa' denuncià el perill de l'ús sense control dels pesticides de síntesi química i contribuï a la prohibició d'un producte com el DDT als Estats Units, molt utilitzat en els plaguicides fins els anys 70. Però el llegat de Carson és el canvi de mentalitat en l'ambientalisme. Rachel Carson féu comprendre que fent mal a la natura es fa mal a l'ésser humà.

La primera ecologista moderna

El 27 de maig de 1907 nasqué Rachel Louise Carson a la granja que tenia la seua família a Springdale, Pennsilvània. En aquesta localitat rural, hi passà la infantesa. Aquest indret envoltat de natura i la influència de sa mare feren créixer en Rachel un profund amor per la natura i els éssers vius. Segons Mercè Piqueras, presidenta de l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC), "aquesta influència de la infantesa és molt comuna entre els naturalistes, però no n'hi ha prou amb això; cal una sensibilitat especial". I Rachel Carson en tenia.

Carson estudià al Pennsylvania College for Women (centre d'educació secundària), on acabà els estudis en 1929 amb magna cum laude. Tot i que al principi volia estudiar anglès i escriptura creativa, finalment es decantà cap a la biologia marina. Després continuà els estudis a la Universitat Johns Hopkins, on es graduà en zoologia, i al laboratori de biologia marina de Woods Hole. Tant a la Universitat Johns Hopkins com a la de Maryland, hi impartí classes de zoologia durant bastants anys.

Però la situació familiar li impedí

de desenvolupar una carrera investigadora i docent. La mort del seu pare en 1932 agreujà la situació econòmica de la família, que ja era força precària. A més, Carson hagué de fer-se càrrec de sa mare, que estava malalta. Més tard morí la seua germana, i Rachel Carson també es féu càrrec dels dos nebots. "Si no se'n concix la vida sembla que, com que no era casada, no tenia càrregues familiars i això li va permetre d'escriure totes les seues obres divulgatives. Però la realitat és que va poder escriure tots aquells llibres malgrat la gran càrrega familiar que tenia", explica Mercè Piqueras.

Com que no pogué continuar el treball universitari, Rachel Carson entrà a treballar a l'Oficina de Pesca dels Estats Units, avui Servei de Pesca i Vida Salvatge (l'equivalent, al nostre país, de la Conselleria de Medi Ambient), amb una feina de mitja jornada. Consistia a escriure guions de ràdio com a escriptora científica. Per completar el sou escrivia articles d'història natural per a la revista *The Baltimore Sun*.

Malgrat els recels que despertava pel fet de ser dona —fou una de les

primeres dones a treballar en aquella institució—, en 1936 començà una carrera de 16 anys com a editora i científica al servei federal, ja amb dedicació completa.

L'escriptora de la mar. Tenia una veritable obsessió perquè tots els textos del departament foren ben escrits. Una vegada un dels seus guions de ràdio fou rebutjat perquè el consideraren massa literari. Carson envià aquest guió a la revista *The Atlantic Monthly*, que el va publicar amb el nom d'*Undersea* ('Sota la mar'). En 1949 esdevingué editora en cap del Servei de Pesca i Vida Salvatge.

L'editorial Simon & Schuster proposà a Rachel Carson la publicació d'aquell article, ampliat i en versió llibre. En 1941 arribà a les llibreries amb el títol *Under The Sea-Wind* ('Sota la mar-vent'). Aquell treball de Carson rebé bones crítiques, però no tingué el ressò que calia, perquè se n'escaigué la publicació amb l'entrada dels Estats Units a la Segona Guerra Mundial.

Després de publicar el primer llibre, Carson començà a escriure'n un altre, però no trobà cap editorial que li l'editara. Per això en publicà uns quantes parts a les revistes *The Katie* i *Nature*, fins que en 1952 l'editorial de la Universitat d'Oxford li publicà *The Sea Around Us* ('La mar que ens envolta'). Aquesta obra guanyà el premi nacional del llibre i durant 86 setmanes fou a la llista de llibres més venuts del *New York Times*. D'aquest llibre, se'n va elaborar un documental que aconseguí un premi Oscar i, a més, li valgué dos doctorats honorífics.

The Sea Around Us féu que Rachel Carson esdevinguera famosa i que assolira prou estabilitat financera per a deixar de treballar al Servei de Pesca i Vida Salvatge i dedicar-se a escriure. Tres anys més tard, el 1955, Carson completà la seua trilogia sobre la mar amb la publicació de *The Edge of the Sea* ('El límit de la mar'). Així es cloïa aquesta mena de biografia de l'oceà.

Carson continuà escrivint per a diverses publicacions, però a la darrera dels anys 50 morí la seua neboda, de trenta-sis anys. Aquesta jove deixava

un fill de cinc anys, i Rachel l'adoptà, al mateix temps que encara tenia cura de sa mare, una dona que ja vorejava els noranta anys. Amb aquesta situació familiar, Rachel Carson prengué la decisió d'anar-se'n a viure a una casa de camp a l'estat de Maryland. Una decisió que tingué una influència determinant en l'obra següent, la més coneguda.

'Primavera silenciosa'. Des del final de la Segona Guerra Mundial havia crescut la preocupació de Carson per l'ús generalitzat de pesticides químics sense haver-ne estudiat les conseqüències sobre la natura, en general, i sobre els humans en particular. Fruit d'aquesta preocupació i d'anys d'estudi, en 1962 publicà *Silent Spring* ('Primavera silenciosa').

El títol fa referència al fet que els pesticides, concebuts per a eliminar els insectes que feien malbé les collites, afectaven tot l'ecosistema. I una de les víctimes n'eren els ocells, que, en morir, deixaven la primavera sense els seus cants. Des de la casa al camp, podia percebre aquest fenomen perfectament.

Carson advertia els lectors sobre els efectes que a llarg termini podia tenir l'ús abusiu dels pesticides. "Rachel Carson no parlava d'una prohibició dels pesticides, sinó de fer-ne un ús responsable", matisa Mercè Piquer. Carson insistia que els éssers humans som una part vulnerable del món natural, i que tot el mal que pateix la natura ens afecta a nosaltres també. Allò desafiava el govern dels Estats Units i les pràctiques agrícoles que es duïen a terme des de mitjan anys 40.

La indústria química i alguns membres del govern engegaren una dura campanya contra ella. Les qualificacions anaven des d'"històrica" fins a "comunista". També se li qüestionaren els coneixements, perquè ella era biòloga marina, i *Primavera silenciosa* no se centrava en aquest àmbit.

Una altra acusació que encara es fa avui és que, per culpa seua, molts xiquets moren a l'Àfrica de malària, ja que *Primavera Silenciosa* ajudà a prohibir l'ús del DDT (diclorodifeniltricloroetà), un compost químic emprat per fer pesticides. "Però se silenciació que ja en època de Rachel Car-

son hi havia estudis que mostraven que els insectes havien evolucionat i ja hi havia mosquits resistent als pesticides. Amb tot, als Estats Units encara avui no és fàcil de parlar d'evolució", afegeix Piquer.

Carson sempre rebutjà totes les acusacions, també als mitjans de comunicació. Fins i tot arribà a testificar al comitè científic que assessorava el president Kennedy. A més, rebé nombrosos guardons de reconeixement a la seua tasca. Però un càncer de mama que li fou diagnosticat

mentre escrivia *Primavera silenciosa* la matà en 1964. Vuit anys més tard, el Congrés dels Estats Units prohibí l'ús del DDT.

El principal llegat de Rachel Carson, i açò la fa precursora de l'ecologisme actual, és haver-nos assabentat que els humans som una part més de la natura i que, per tant, tot el mal que es faça a la natura també ens afectarà a nosaltres. Avui, però, encara hi ha gent que no s'ho creu.

Borja Català